

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 170g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele 85
alin. (1) lit. a) și 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă
(*scutirea reclamanților de taxa de stat în cazul acțiunilor privind încasarea
cheltuielilor de judecată suportate în procesele civile anterioare*)

CHIȘINĂU
23 decembrie 2022

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Ana Florean, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 31 octombrie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 23 decembrie 2022, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „procese civile anterioare” din articolul 85 alin. (1) lit. a) și a cuvântului „procesul” din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ridicată de dna avocat Elena Vintea, în interesele SRL „Suvorov-Vin”, în dosarul nr. 2c-704/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecător Violeta Gîrleanu de la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. SA „Tomai Vinex” a formulat o acțiune civilă împotriva SRL „Suvorov-Vin” și SRL „Esmalda” cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică. La depunerea acțiunii societatea reclamantă nu a achitat taxa de stat, bazându-se pe articolele 85 alin. (1) lit. a) și 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

4. În cadrul procesului, dna avocat Elena Vintea a ridicat, în interesele SRL „Suvorov-Vin”, excepția de neconstituționalitate a textului „procese civile anterioare” din articolul 85 alin. (1) lit. a) și a cuvântului „procesul” din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

5. Printr-o încheiere, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis ridicarea excepției și a trimis, în acest sens, o sesizare la Curtea Constituțională.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sînt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...].”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003, sunt următoarele:

Articolul 85
Scutirile de taxa de stat

„(1) De taxa de stat pentru judecarea cauzelor civile se scutesc:

a) reclamantii în acțiunile:

[...]

- privind încasarea cheltuielilor de judecată suportate în **proces civile anterioare**, indiferent de calitatea procesuală în respectivele procese;

[...].”

Articolul 94
Repartizarea cheltuielilor de judecată între părți

(1) Instanța judecătorească obligă partea care a pierdut **procesul** să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.

[...].

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării privind excepția de neconstituționalitate

8. Cu privire la textul „proces civile anterioare” din articolul 85 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, autorul sesizării consideră că doar persoanele care nu pot face față cheltuielilor unui proces judiciar din cauza lipsei mijloacelor financiare ar trebui să fie scutite de taxa de stat. În această cauză, autorul menționează că reclamantul nu face parte din categoria persoanelor care nu pot face față cheltuielilor unui proces din cauza lipsei mijloacelor financiare și, din acest motiv, acesta nu ar trebui scutit de plata taxei de stat. Sub acest aspect, autorul pretinde că scutirea de la achitarea taxei de stat a persoanelor care dispun de mijloace financiare suficiente pentru acoperirea cheltuielilor unui proces judiciar nu corespunde scopului normei contestate.

9. Cu privire la cuvântul „procesul” din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, autorul susține că prin formularea sa permite încasarea de la pârât a cheltuielilor judiciare, care nu sunt necesare, suportate de reclamant după soluționarea cauzei printr-o hotărâre definitivă și irevocabilă. Autorul notează că la etapa executării hotărârii judecătorești debitorul achită onorariul executorului judecătoresc și cheltuielile de executare. În cazul în care, la etapa executării hotărârii judecătorești, reclamantul ar suporta cheltuieli judiciare care nu sunt necesare, norma contestată nu ar trebui să-i permită acestuia să le încaseze de la pârât. În acest sens, autorul subliniază că norma contestată

nu-i permite să solicite respingerea unor astfel de cheltuieli, suportate de reclamant la etapa executării hotărârii judecătorești.

10. În opinia autorului, prevederile contestate sunt contrare articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*] din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură civilă, ține de competența Curții Constituționale.

13. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de avocatul unei părți în proces. Ea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederi ale articolului 85 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, care scutesc reclamanții de plata taxei de stat în cazul acțiunilor de încasare a cheltuielilor de judecată suportate în procesele anterioare, și prevederi din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, care stabilesc că la cererea părții care a avut câștig de cauză instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească cheltuielile de judecată. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

15. Curtea subliniază că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect încasarea cheltuielilor de judecată suportate de S.A. „Tomai Vinex” într-un proces anterior. Prin urmare, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la examinarea cauzei.

16. Autorul sesizării susține că prevederile contestate încalcă articolele 1 alin. (3) [*statul de drept*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*] din Constituție.

17. Cu privire la articolele 1 alin. (3), 4, 16 și 23 din Constituție, Curtea reiterează că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (a se vedea DCC nr. 61 din 22 aprilie 2022, § 20).

18. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 20 din Constituție, care garantează accesul liber la justiție și care își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană, Curtea reiterează jurisprudența Curții Europene potrivit căreia acest drept fundamental este aplicabil procedurilor judiciare referitoare la compensarea cheltuielilor de judecată, cu condiția ca acestea să fi fost suportate în cursul soluționării unui litigiu care a implicat determinarea drepturilor și obligațiilor civile (a se vedea *Süss v. Germania*, 10 noiembrie 2005, § 113). Totodată, Curtea Europeană menționează că încasarea unor cheltuieli judiciare trebuie să aibă o legătură

substanțială cu fondul litigiului principal (a se vedea *Čičmanec v. Slovacia*, 28 iunie 2016, § 52). În aceste condiții, Curtea reține că articolul 20 din Constituție nu este incident în prezenta cauză.

19. Referitor la textul contestat „procese civile anterioare” din articolul 85 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă, Curtea menționează că autorul excepției nu a demonstrat în ce măsură scutirea reclamantului de plata taxei de stat îi afectează drepturile fundamentale invocate prevăzute de articolele 26 și 46 din Constituție. Prin urmare, acest capăt al sesizării este inadmisibil.

20. Cu privire la contestarea cuvântului „procesul” din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, Curtea reține că articolul 82 din Codul de procedură civilă prevede că cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei, iar articolul 90 din același Cod stabilește, la rândul său, care sunt cheltuielile de judecare a cauzei, inclusiv cele necesare, suportate de instanță și de participanți la proces. În acest context, articolul 94 din Cod prevede doar modul de repartizare a acestor cheltuieli între părți, în funcție de partea care a avut câștig de cauză și, respectiv, partea care a pierdut procesul de judecată. Instanța judecătorească, conform alin. (1) din acest articol, trebuie să oblige partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată.

21. Cu privire la cheltuielile de asistență juridică, instanța trebuie să oblige partea care a pierdut procesul să compenseze aceste cheltuieli părții care a avut câștig de cauză, în măsura în care ele au fost reale, necesare și rezonabile (articolul 96 alin. (1) din Cod). De asemenea, Curtea notează că articolele 36 și 37 din Codul de executare stabilesc care sunt cheltuielile de executare și care dintre acestea sunt suportate de debitor.

22. Astfel, Curtea constată că legislația națională conține suficiente garanții care îi permit părâtului să-i solicite instanței judecătorești să respingă cheltuielile nejustificate suportate de reclamant și care nu au legătură substanțială cu fondul litigiului precedent la etapa executării hotărârii judecătorești.

23. Așadar, textul contestat nu instituie niciun impediment în acest sens. Prin urmare, cuvântul „procesul” din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă nu afectează articolele 20, 26 și 46 din Constituție.

24. Totodată, Curtea observă că autorul excepției, prin invocarea unor critici referitoare la neclaritatea prevederilor contestate, îi solicită de fapt să explice dacă prevederile în discuție includ și cheltuielile suportate în procedura de executare a hotărârii, dat fiind faptul că reclamantul solicită, *inter alia*, încasarea unor cheltuieli care, în opinia sa, nu au fost suportate la judecarea cauzei precedente.

25. Așadar, Curtea menționează că autorul a ridicat o problemă de interpretare și de aplicare a legii care nu ține de competența sa. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 27 din 24 februarie 2022, § 28).

26. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea în cauză nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „procesele civile anterioare” din articolul 85 alin. (1) lit. a) și a cuvântului „procesul” din articolul 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă, ridicată de dna avocat Elena Vintea, în interesele S.R.L. „Suvorov-Vin”, în dosarul nr. 2c-704/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 23 decembrie 2022
DCC nr. 191
Dosarul nr. 170g/2022*